

Kris van der Pas – promoveert aan de Radboud Universiteit Nijmegen op onderzoek naar strategisch procederen met mensenrechten op het gebied van het asielrecht in Europa.

Het grillige pad

‘Echt onderzoek is een reis door terra incognita, een grillig pad zonder bewijsbaar doel, waar een vooraf aangewezen bestemming bijna nooit blijkt te bestaan. Als je produceert wat je hebt aangekondigd, is het product platvloers of bedrog.’ Dit schreef hoogleraar sterrenkunde Vincent Icke (*NRC Handelsblad*, 23 maart 2010). Het hing als een tegeltjeswijsheid in het toilet van een gepromoveerd archeoloog en goede vriend van mij. Geregeld dacht ik aan deze uitspraak het afgelopen jaar, tijdens mijn eerste jaar als promovenda.

Het eerste gedeelte van de uitspraak doet denken aan de doorgaans verschrikkelijke tocht van een irreguliere migrant. Zonder legale mogelijkheden om te migreren blijkt de tocht door terra incognita levensgevaarlijk. Als onderzoeker kan ik me natuurlijk niet in de schoenen van een migrant plaatsen, we leggen beiden totaal andere wegen af, maar nu ik al meermalen ben teruggekomen op mijn hypothese voelt het onderzoek soms ook als tasten in het duister. Echter niet de spanning van het grillige pad maar juist hetgeen ik wil bereiken, nu nog terra incognita, heeft mij gemotiveerd om te promoveren.

Ik heb namelijk een misschien wat naïef verlangen om de wereld een betere plek te maken. Hoewel mijn promotor dit verlangen aan het begin van mijn onderzoek enigszins temperde (‘beeld je niet in dat jouw proefschrift de wereld gaat veranderen’), speelt het nog steeds in mijn achterhoofd – en ik denk ook bij vele promovendi en jonge onderzoekers met mij.

Toch koester ik hoop dat mijn onderzoek een ‘butterfly effect’ heeft: het fladderen van de vleugels van een vlinder aan de ene kant van de wereld kan (hypothetisch gezien) een tsunami veroorzaken aan de andere kant van de wereld. De kern van het fenomeen dat ik onderzoek, strategisch procederen, lijkt hier enigszins op. Het doel van een strategisch proces is namelijk het bewerkstelligen van een zo groot mogelijke (positieve) verandering met een enkele rechtszaak.

‘Ik koester de hoop dat mijn onderzoek werkt als vlindervleugels die aan de andere kant van de wereld tot een tsunami leiden.’

Met strategisch procederen proberen onder andere VluchtelingenWerk Nederland en het Britse Advice on Individual Rights in Europe Centre (AIRE Centre) op een effectieve wijze gebruik te maken van rechtszaken, waarbij wordt gekeken naar het grotere belang, niet alleen het individuele belang. Het is een fenomeen dat overgewaaid is uit de Verenigde Staten, waar het ook wel bekend staat als ‘public interest litigation’. In Europa wordt het de laatste jaren steeds meer gebruikt door ngo’s. De uitdagingen en mogelijke nadelen ervan maken het een interessant onderwerp voor onderzoek.

Een voorspelling over wat ik zal produceren zal ik hier niet doen, om eventuele platvloersheid of bedrog te voorkomen. Uiteindelijk is dit proces voor mij hopelijk een begin en geen eind. Het grillige pad heb ik er graag voor over.